

Т. В. Бутенко,
здобувач, Міжнародний університет бізнесу і права, м. Херсон

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЧЕРЕЗ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проведено дослідження теоретичних аспектів підвищення ефективності розвитку аграрної сфери через удосконалення механізму податкового планування підприємств.

In the article research of theoretical aspects of increase of efficiency of development of agrarian sphere is conducted through the improvement of mechanism of the tax planning of enterprises.

Ключові слова: ефективність, аграрна сфера, планування, податок, розвиток.
Key words: efficiency, agrarian sphere, planning, tax, development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Формування адекватної фінансової стратегії розвитку аграрної сфери неможливе без удосконалення податкової політики та податкового планування на підприємствах галузі.

У ході податкової реформи в нашій державі відбулися істотні зміни в сфері оподаткування господарюючих суб'єктів аграрно-промислового комплексу (введення спеціальних режимів оподаткування, застосування спрощеної системи оподаткування тощо). Проте позитивні результати податкової реформи зовсім не означають вирішення всіх проблем в області оподаткування. Тому особливого значення набувають питання формування податкового планування підприємств АПК й податкового механізму керування їх інноваційно-інвестиційною діяльністю в системі управління ефективним розвитком аграрної сфери.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасний рівень результатів, досягнутих у проблематиці, пов'язаній з підвищенням ефективності функціонування аграрної сфери, базується на дослідженнях вітчизняних вчених-економістів, таких як В.Д. Ваньковича, Н.Б. Демчишик, Б.В. Губського, С.В. Захаріна, І.В. Зятковського, Н.А. Непогодіної, І.І. Федулової, Б.Є. Кваснюка тощо [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]. Проте, незважаючи на значні здобутки, окремі аспекти удосконалення механізму податкового планування в системі управління ефективним розвитком аграрної сфери в нестабільному економічному і політичному середовищі в умовах кризи ще не знайшли повного, комплексного висвітлення в економічній літературі.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Основними завданнями, які вирішуються при дослідженні даної проблеми, є аналіз стану та виявлення особливостей функціонування аграрної сфери в сучасних умовах, надання рекомендацій стосовно удосконалення механізму податкового планування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На нашу думку, податковий механізм регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності включає різні інструменти, що сприяють збільшенню обсягу фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів, які використовуються, насамперед, як інвестиції у формі капітальних вкладень в основний капітал. Найбільші потенційні можливості для регулюючого впливу на темпи, масштаби й напрями інвестиційної діяльності мають податки, а серед них — податок на додану вартість, податок на прибуток, єдиний податок по спрощеній системі оподаткування.

Чинне податкове законодавство є складним і суперечливим, що викликає неоднозначність трактування його норм. У результаті виникають фінансові проблеми, що стримують ділову активність підприємств, яка підтверджується рівнем податкового навантаження й фінансовими показниками інноваційно-інвестиційної діяльності. Ми вважаємо, що завдання мінімізації податкових ризиків полягає в розробці моделі оптимізації оподаткування інноваційно-інвестиційної діяльності, за допомогою якої можна прогнозувати податкове навантаження за умови сталого розвитку підприємств, цілеспрямовано впливати на фінансові показники його діяльності, обґрунтовано планувати розвиток інвести-

ційної діяльності за рахунок власних і позикових джерел фінансування капітальних вкладень, тим самим підвищувати адаптацію господарюючих суб'єктів до інноваційно-інвестиційного середовища їх функціонування.

Одним з важливих напрямів формування податкової політики будь-якого підприємства, незалежно від виду діяльності та його організаційно-правової форми, є податкове планування, мета якого полягає у визначенні структури активів, що підлягають оподаткуванню, а також структури фінансових ресурсів.

На нашу думку, для підприємств планування їх фінансово-господарської діяльності, зокрема податкових платежів, є серйозною проблемою, виходячи з наступних причин:

— відсутність розуміння місії підприємства у керівництва є однією з основних причин того, що планування — це проблема, яка важко вирішується;

— підприємство не має кваліфікованих працівників для здійснення аналітичної роботи через економію фінансових ресурсів (що є актуальним для підприємств в умовах кризи або малих підприємств);

— відсутність на деяких підприємствах комплексної автоматизації бухгалтерської й податкової звітності не дозволяє оперативні обробляти інформацію й ухвалювати управлінські рішення;

— наявність особливостей відображення господарських операцій для цілей оподаткування й фінансових цілей створює труднощі в стандартизації й уніфікації фінансової звітності, вимагає додаткових матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Необхідність складання планів (бюджетів) підприємствами з виділенням податкового блоку заснована на відсутності методологічних підходів до організації системи планування в цілому. На основі узагальнення та систематизації наукових джерел стосовно аналізу організації фінансової роботи підприємств можна зробити наступні висновки:

— при плануванні переважає витратний механізм ціноутворення: ціна формується без обліку ринкових цін, виходячи з повної собівартості й нормативу рентабельності;

— калькуляція собівартості проводиться на одиницю випуску товарів (робіт, послуг), а не на одиницю реалізованих товарів (робіт, послуг);

— відсутній поділ витрат на змінні й постійні, а також не використовується поняття маржинального прибутку;

— не розраховується беззбитковість продажів, ефект операційного важеля, запас фінансової міцності.

На нашу думку, податкове планування, будучи невід'ємною частиною управління фінансами підприємств, покликане виконувати операційні функції, функції контролю й планування, звідси його можна представити у вигляді трирівневої системи. Відповідно до кожного рівня рекомендується проведення певних фінансових заходів, спрямованих на ефективне використання наявних у підприємства фінансових ресурсів з метою активізації його інноваційно-інвестиційної діяльності.

Оперативний рівень податкового планування містить у собі збір інформації про податки за звітний (податковий період), оцінку податкових платежів. Ці дані повинні використовуватися для розрахунків податкового навантаження, яке доцільно визначати як відношення сум нарахованих податків за період до виторгу підприємства. На цьому ж етапі слід розрахувати "чутливість" податків, яка показує, як зміниться величина того або іншого податку при зміні податкової бази або ставки податку. Інакше кажучи, можна визначити, який кількісний вплив на зміну суми податку виявляє кож-

ний з факторів: зміна ставки й зміна суми податкової бази.

Тактичний рівень податкового планування, на нашу думку, повинен бути пов'язаний з розрахунками ряду фінансових показників, що впливають на оптимізацію податкових платежів. Ці показники відомі в економічній літературі — це плече фінансового важеля, рентабельність капіталу, диференціал фінансового важеля, ефект фінансового важеля, рентабельність власного капіталу тощо. Однак, ми вважаємо, що необхідно вміло інтегрувати данні показники в процес податкового планування, незалежно від виду господарської діяльності підприємств, і використовувати відповідну систему показників, взаємопов'язаних між собою, податковим індикатором якої є ефект фінансового важеля, за допомогою яких можна оцінити використання податкових преференцій, ефект різних систем оподаткування.

На наш погляд, стратегічний рівень податкового планування пов'язаний з фінансовим бюджетуванням, тобто з бюджетом руху грошових коштів. Взаємозв'язок бюджету по податках з бюджетом руху грошових коштів націлений на збалансованість грошових доходів і видатків у бюджеті таким чином, щоб до моменту сплати податків суб'єктом господарювання був досягнутий рівень достатності чистого грошового потоку.

На завершальному етапі податкового планування повинна бути розрахована економічна ефективність передбачуваної оптимізації, тобто економія фінансових ресурсів підприємством, які можуть бути спрямовані на інноваційно-інвестиційні цілі.

ВИСНОВКИ

На нашу думку, податкове планування, будучи частиною фінансового планування, ґрунтується на аналізі податкових платежів, що підвищує значимість податкового обліку, оскільки має високу інформаційну достовірність. Також воно є базою для підвищення адаптації підприємств до інноваційно-інвестиційного середовища їх функціонування, спрямованої на забезпечення їх стійкого фінансового та конкурентоспроможного розвитку. Проте ми вважаємо, що формування стратегій розвитку підприємств потребує своєчасної та повної оцінки їх рівня адаптації до інноваційно-інвестиційного середовища функціонування.

Література:

1. Ванькович Д.В. Аналіз фінансових джерел формування інвестиційних ресурсів в Україні / Д.В. Ванькович, Н.Б. Демчишик // Фінанси України. — 2007. — № 7. — С. 72—84.
2. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Б.В. Губський. — К.: Наукова думка, 1998. — 386 с.
3. Захарін С.В. Інвестиційне забезпечення відтворення основних фондів / С.В. Захарін // Економіка України. — 2007. — № 5. — С. 43—51.
4. Зятковський І.В. Державна підтримка нових форм інноваційної діяльності промислових підприємств: організаційні та фінансові аспекти / І.В. Зятковський // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 6. — С. 73—82.
5. Інвестування української економіки: монографія / За ред. А.І. Сухорукова. — К.: Національний інститут проблем міжнародної безпеки, 2005. — 440 с.
6. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / За ред. Л.І. Федулової. — К.: Основа, 2005. — 552 с.
7. Конкурентоспроможність національної економіки / За ред. Б.Є. Кваснюка. — К.: Фенікс, 2005. — 582.

Стаття надійшла до редакції 13.12.2011 р.